

VERA:

Kraljestvo palčkov.

ravijo, da so nekdaj živeli na zemlji tako majhni ljudje, da bi jih bilo lahko sedem pod enim košem mlatilo. Ti ljudje so se imenovali palčki. Mnogo pripovedujejo o njih delu in početju na zemlji in pod zemljo. Čudne so te zgodbe in mnogokrat prav smešne. Naj vam povem tudi jaz, kar sem slišala iz zgodovine palčkov!

Nekdaj so palčki dobro in srečno gospodarili na zemlji. Velik je bil njih rod, priden in delaven. Svoje gradove so imeli večinoma pod zemljo, kjer so tudi prebivali. Palčki so bili gospodarji vseh dragocenosti, zlata in srebra, pa tudi vseh dragocenih kamenov, ki jih je skrivala in jih še skriva zemlja. Bogastvo palčkov je bilo neizmerno. Pravijo, da je imel njih kralj tako velikanske zakladnice, da bi jih človek ne bil v devetkrat devetindevetdesetih dneh prehodil in pregledal. Seveda tudi zemeljska površina tem ljudem ni bila tuja. Posebno gozdovi, katerih je bilo takrat še veliko več kot jih je danes, so bili palčkom priljubljeno bivališče. Ponoči so priplezali na površje, in pravcati ples se je začel med drevjem, praprotjo, koreninami, grmičevjem in vsem, kar je pokrivalo gozdna tla. Na mehkem mahu so se prekobacavali, vlekli drug drugega za dolge brade, na širokih vejah praprotja so se zbirali in gugalili ti mali razposajeni možički.

Nekoč so našli velikansko mravljišče gozdnih mravelj. Nikdar še niso videli palčki kaj takega. V strašnem začudenju so se postavili ob znožje mravljišča in opazovali te črne živalce, ki so prenašale drva in celo cela bruma sem in tja. Toda tudi mravlje so postale pozorne. Odkod so prilezli ti možički z dolгими bradami in rdečimi čepicami? Kaj hočejo? V strahu za svoje domovje in svoj zarod so mravlje urno zbrale vojsko in hajdi nad nje! Četa črnih mravelj se je pomikala proti palčkom, ki so — nič hudega sluteč — še kar stali in gledali.

Toda — joj, joj! Ko je popadla vsaka mravlja svojega in ga ščipala v bedro, to so vam bežali junaki. Že davno so mravlje popustile in zastale, ko so palčki še vedno komaj pete pobirali. Tri dni in tri noči je moral kuhar neprestano kuhati in greti zdravila, da so zatečeni in obvezani palčki zopet ozdraveli. Od tistih dob so jim bile mravlje hude sovražnice.

Ljudem so bili palčki dobri in naklonjeni. Pravijo, da je bilo vsekdar dobro, če se jim je kdo priporočil in jih prosil pomoči. Marsikateremu siromaku so vtaknili ponoči, ko je vse spalo in počivalo, a se je majhen svet najbolj gibal, polno mošnje zlatnikov pod zglavje. Gorje pa tudi, če se jim je kdo zameril. Neki črevljar jih je preklinjal, ko mu pri delu ni šlo vse gladko izpod rok. Od tistih dob ni mogel ničesar več zaslužiti. Kar je podnevi naredil, to so mu palčki ponoči razdrli. Ko so ga spravili v največje siromaštvo, jih je on zopet milo prosil pomoči. Tedaj so mu odpustili. Nič več niso hodili v njegovo delavnico. Kar je napravil, je ostalo, in črevljar si je vnovič služil denarja.

Tako so gospodovali na zemlji in pod zemljo. Toda zgodilo se je, da je eden izmed radovednih palčkov prilezel nekoč iz gozda in zašel v vinograd. Grozdje je ravno dozorevalo. Začudeno je gledal naokolo. Ogledoval je visoke droge, po katerih se je vzpenjala rastlina z velikimi listi in še večjimi grozdi. Kaj so te jagode in kakšne so? Gleda in voha, nazadnje pa le eno pokusi. Hm, kako sladko, kako dobro! Še eno in še več! Nazobal se jih je, da je komaj racal nazaj v gozd in od tam v podzemeljsko domovje. Seveda je povedal svojim bratcem, kaj je našel in pokusil. Drugokrat jih je šlo že več pokušat sladko grozdje. Tako jako je ugajal palčkom ta sad, da so začeli vsako noč uhajati v trgatev. Toda pri tem ni ostalo. Ti radovedneži so našli tudi klet in v kleti velikanske sode. Seveda niso mirovali prej, preden niso tudi teh kapljic pokusili. Ah, kako hitro si je vsak poiskal slamico, jo vtaknil v pipo in srkal, srkal. Kmalu so začeli plesati in rajati po kleti, da je bilo kaj. Na vsaki pipi je sedel eden možičkov in se zibal sem in tja. Drugi so se valjali po tleh, se vlekli za brade ali lase, pa se smejali tako, da so se kar za trebuščke držali. Palčki so bili pijani. Polagoma so drug za drugim popadali in zaspali. Ko pa so se prebudili, je bila glava težka, a želodec, ta grdi želodec! Komaj so našli domov. Pa kaj! Ne dolgo, in sladka kapljica jih je zopet zvabila. Ves rod palčkov je začel pijančevati. Začudeno je gledal človek, ko je meril vino v sodih. Vedno manj ga je bilo.

Ko je kralj palčkov pregledoval vrste svojih podložnikov, je majal z glavo. Tako čudni so postajali njegovi ljudje. Suhi so bili in upadli, samo nos je bil velik in rdeč. Majal je starček z glavo in premišljal, odkod ta slabotnost, ki se je lotevala njegovih podložnikov. Nič več ni šlo delo izpod rok. Kaj naj to pomeni? Skliče tedaj zbor in zahteva pojasnila. Takrat mu jamejo pripovedovati. Dva mu prineseta na drogu velikanski grozd, dva pa privalita čutarico rujnega vina, da bi oboje pokusil. Kralj pokuša in kima, tudi njemu ugaja. Pije in pije, dokler vina ne izpije. Tedaj pa onemogel omahne in zaspi, tako se je tudi on vdal pijači. Od tistih dob so palčki pijančevali, da je bilo grdo. Delo je počivalo. Samo

rajali so in pili. Počasi so se začele redčiti vrste teh malčkov. Smrt je pobirala, njih rod je pojemal. Nič več niso odmevali udarci kladiv v podzemeljskih rovih. Polagoma so popolnoma izmrli. Pravijo, da je poslednji palček umrl z velikim vrčem na glavi. Hotel je polizati še zadnjo kapljico, ki je v njem ostala. Pijan in onemogel je z vrčem vred omahnil in izdihnil.

To je bil žalosten konec malega rodu. Nikoli več se niso prikazali. Podzemeljske votline, gradove in zakladnice pa je zasula zemlja. Težko, da jih človeška roka še kdaj odkrije in izkoplje.

ANDREJ RAPE:

Kresnikovanje.

entjanžev večer. Solnce je zatonilo, polagoma lega sonmrak na zemljo. Tiho in skrivnostno pripogibljejo cvetice glavo h glavi kakor dete, ki hoče mamici skrivaj nekaj povedati na ušesa; zapirajo svoja osrčja in se pripravljajo, da sprejmo v svoja cvetna stanovanja, ki so jih bile pridne čebelice tekom dneva osnažile prahu, popotnika Janeza, ki ima priti nocoj tod mimo, da pokresnikuje med njimi.

Življenje odmira, vse je tiho in pokojno, le čudno pritajene glasove prirode čuješ.

Tam na vrtu zapoje slavec. Tih, boječ je njegov čisti spev, kakor bi najprej poizkušal, so li ubrane strune njegovega grla, da bo njegov spev čist in jasen, kot je bila jasna in čista glasba angelov, ki so ga učili peti. V vrhovih dreves šumi rahel veter; kot bi ubiral harfo, zveni listje po drevju, mehko drgetanje v tajnostnem pričakovanju. V bližnjem gozdu počí veja, ki je bila nalomljena, preperela, pa je padla na tla, da se skrije, ko obišče gozd kresnikujoči Janez. Iz dupla skrivnostno sfrfota uharica svetlih oči, začivka v sanjah ptič na veji; praproti sanjajo . . .

Stal je na vrtu. Na klop bi bil sedel, pa ga ni mikalo, zakaj stoje je rajši obračal poglede vsenaokolo, kakor da nekoga pričakuje . . . Z roko je brskal po žepu, in veliko pričakovanje je bilo zapisano na njegovem obrazu. Gledal je po oknih in na pristrešje, kjer je bil čez dan zataknil vejice kresnic, da s tem naredi posteljo tajnostnemu popotniku, ki ima priti nocoj po vsej vasi, v vsako hišo, vsepovsod. Tudi po sobi,